ROZWÓJ MOWY DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

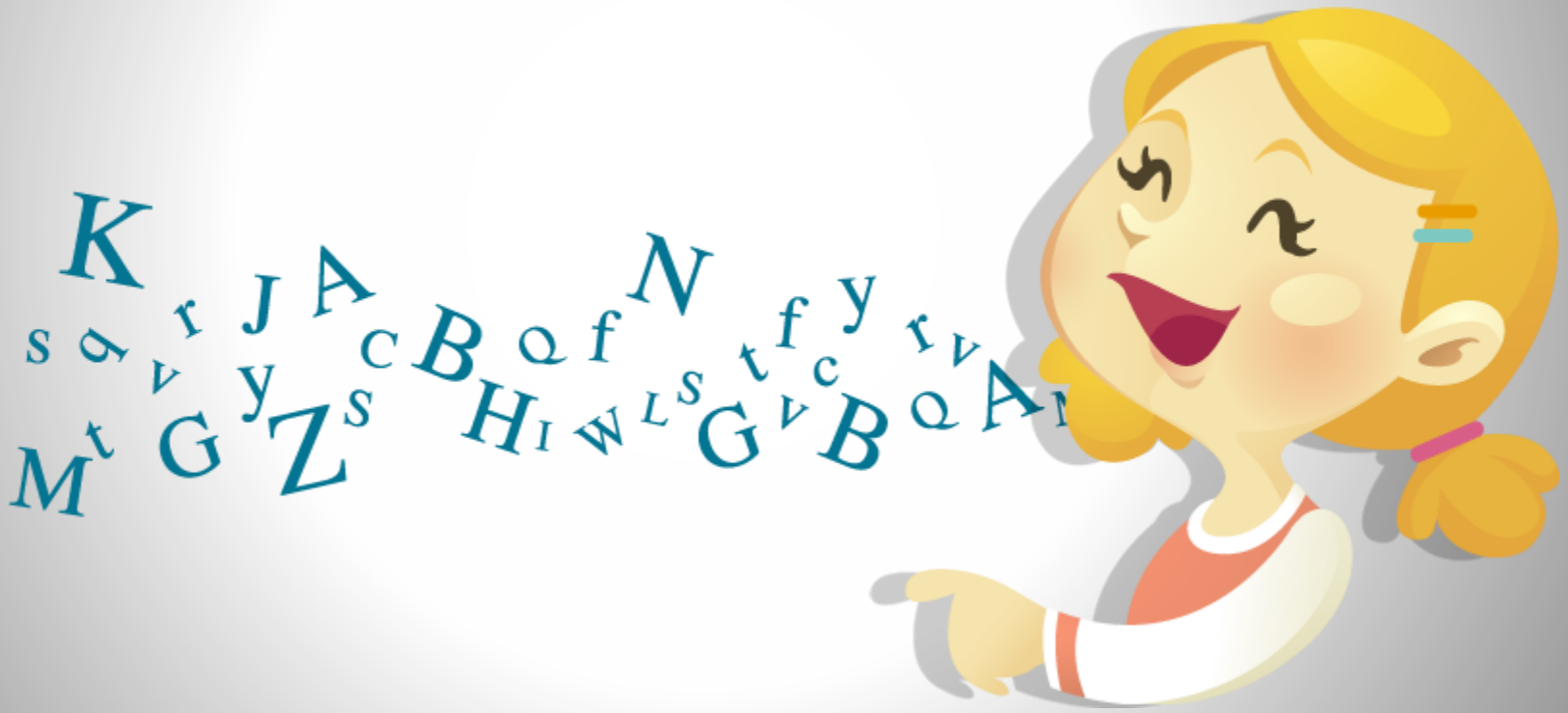

Opracowane na podstawie materiałów dostępnych w Internecie (przedszkolnepomysły.pl, logopedaradzi.pl, mojamowa.pl, mądre dziecko.pl) oraz literatury naukowej (m.in. B. Harwas- Napierała, J. Trempała ,,Psychologia rozwoju człowieka”).

Prawidłowy Rozwój Mowy Dziecka

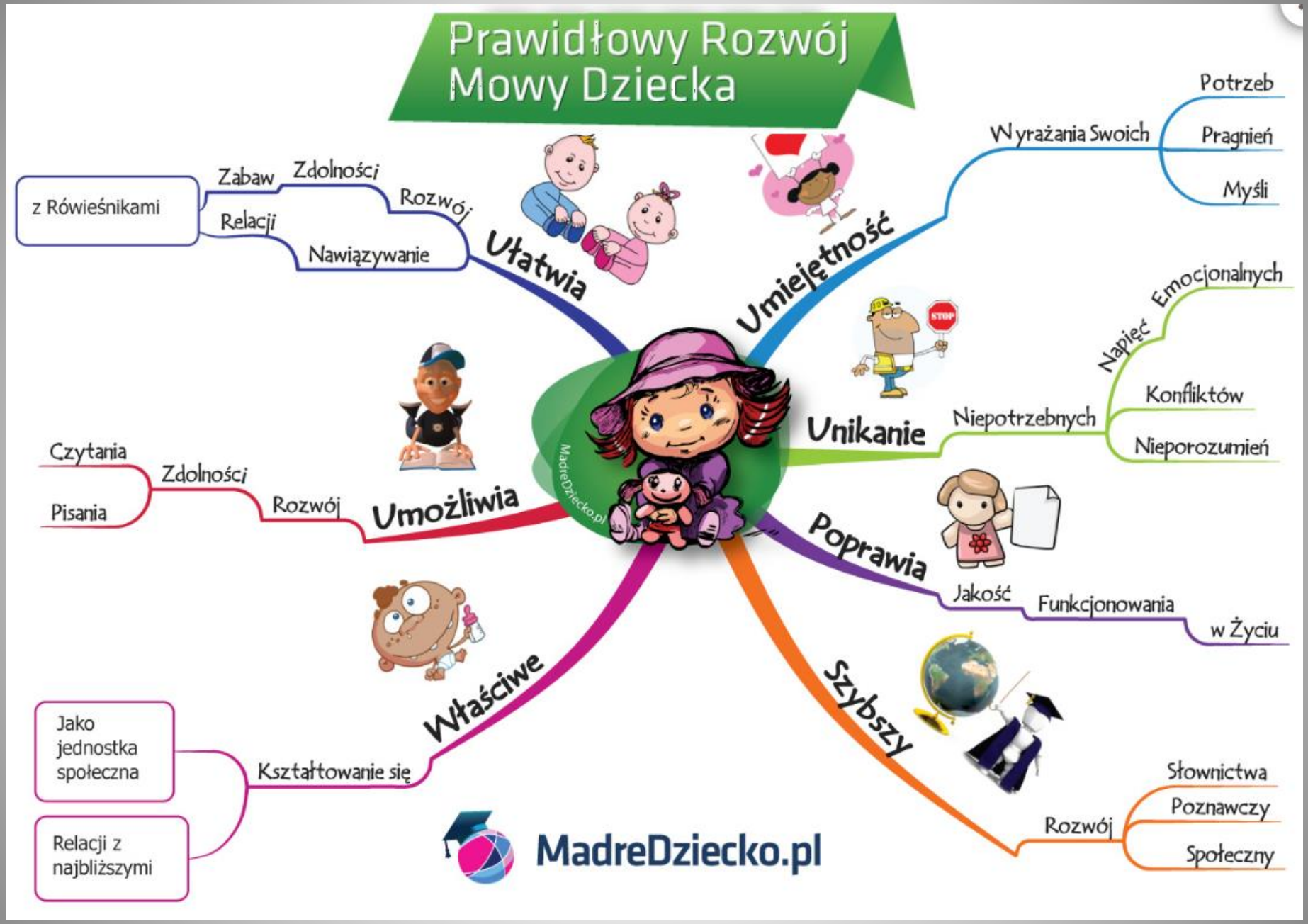

Etapy rozwoju mowy

2-3 LATEK

- Pojawiają się pierwsze zdania
- Dziecko odpowiada na pytania, komunikuje potrzeby
- Po ukończeniu 3 r.ż, powinno znać ok. 1000 słów

Przedszkolne Pomysły

4 LATEK

- Opowiada, posługując się zdaniami
- Prawidłowo wymawia s, z,c, dz, czyli ,,Ja sam" zamiast ,,Ja siam"
- Wzrasta ilość przymiotników

Przedszkolne Pomysły

Etapy rozwoju mowy

5 LATEK

- Mowa powinna być zrozumiała dla otoczenia
- Zdarza się że ,,r" zamieniane jest na ,,l"
- Prawidłowo wymawiane są ,,sz,cz,dż, ż"

Przedszkolne Pomysły

6 LATEK

- Konstruuje poprawnie gramatyczne wypowiedzi
- Prawidłowo wymawia wszystkie głoski

Przedszkolne Pomysły

Dziecko 3- letnie

Najczęstsze błędy językowe pojawiające się u trzylatków, które mogą utrzymywać się do 5 roku życia, to:

- opuszczanie sylaby początkowej lub końcowej (zupa pomidorowa = zupa midolowa, lokomotywa - komotywa);
- przestawianie głosek w wyrazie (ławka = wałka);
- tworzenie nowych wyrazów (zadzwonić + telefonować = zatelefonić, żelazko = prasowaczka, oparcie krzesła = opieranka).
- głoska r może być wymawiana jako j lub l , ewentualnie jako ł ,
- zamiast f występuje często ch i odwrotnie

Dziecko 4- letnie

- Potrafi już mówić o przeszłości i przyszłości
- Zadaje mnóstwo pytań
- Utrwala głoski s, z, c, dz, -dziecko nie powinno ich zamieniać na zmiękczone odpowiedniki ś, ź, ć, dź;
- głoski sz, ż, cz, dż dziecko może wymieniać na s, z, c, dz - jest to tzw. seplenienie fizjologiczne;
- pojawia się głoska r, choć jej brak nie powinien jeszcze niepokoić;
- może pojawić się tzw. hiperpoprawność związana z opanowaniem nowych, trudnych głosek np. zastępowanie głosek s, z, c, dz, przez sz, ż, cz, dż - np.: sztół, czukierek;

Dziecko 5- letnie

- Rozwój mowy dziecka 5-letniego jest dalszą kontynuacją etapu swoistej mowy. Mowa ulega większej specjalizacji i zróżnicowaniu.
- Dziecko 5-letnie potrafi powiedzieć wszystko, co zostało opanowane na etapie 4 lat, jeśli mowa prawidłowo się rozwija.
- 5-latek jest w pełni zrozumiały dla otoczenia.
  W dalszym ciągu rozwija się słownictwo dziecka oraz kształtuje umiejętność odmiany wyrazów. Oznacza to, że na tym etapie normą jest:

➢ zniekształcanie form wyrazów

➢ nieznajomość niektórych słów

Dziecko 6-7- letnie

- Ostatnim etapem swoistej mowy dziecięcej jest okres przypadający na 6-7 lat, w którym precyzują się wszystkie funkcje mowy oraz szlifują wcześniejsze umiejętności. Na tym etapie dziecko:
- jest w pełni zrozumiałe dla otoczenia
- technika mówienia jest opanowana
- buduje zdania złożone
- zwiększa się zasób słownictwa
- wypowiada wszystkie głoski
- pojawia się świadomość językowa – dziecko zauważa pomyłki słowne
- potrafi dostosować się do swojego rozmówcy

Dziecko 6-7 letnie

- Choć jest to ostatni etap – to właśnie tutaj najczęściej zdarzają się zniekształcenia i zaburzenia mowy. Dzieje się tak z powodu specjalizacji funkcji mowy i co za tym idzie, wzrastającej trudności przy wymowie głosek. To sprawia, że aparat mowy dziecka wymaga większej precyzji w zakresie ruchu i wysokiej sprawności narządów mowy. Jeśli, któryś z wcześniejszych etapów rozwoju mowy został zaniedbany lub nie wykształcił się do końca – będzie to miało swoje konsekwencje właśnie na tym etapie.

Dziecko 6-7 letnie

Najczęściej spotykane pomyłki i błędy językowe u dziecka w wieku 6-7 lat:

- nie mówi głosek szumiących – „sz”, „ż”, „cz”, „dż”
- myli szereg szumiący z syczącym lub ciszącym np. zamiast „smok” mówi „szmok”, zamiast „cebula” mówi „czebula”, zamiast „miś” mówi „mis” lub „misz” itp.
- zamienia głoski dźwięczne na bezdźwięczne w wyrazach np. g na k, d na t, b na p, w na f, z na s, ż na sz (pierwsza w parze dźwięczna, druga bezdźwięczna) czyli zamiast „góra” – „kóra”, zamiast „buty” – „puty” itp.
- nie mówi głoski „r” (w wieku 6 lat może jeszcze nie występować, ale wymaga już ćwiczeń profilaktycznych)
- wysuwa język między zęby podczas mówienia (seplenienie)
- mówi dużo i często bardzo szybko – co może być przyczyną mowy bełkotliwej i niewyraźnej
- tworzy swoje słownictwo i w ten sposób zniekształca wyrazy

Przykłady ćwiczeń logopedycznych

ćwiczenia słuchowe- dzieci młodsze

1.„ Co słyszę?" – dzieci siedzą z zamkniętymi oczami i nasłuchują, rozpoznają odgłosy dochodzące z sąsiedztwa, ulicy.
2.„ Zgadnij, co wydało dźwięk?" – uderzanie pałeczką w szkło, fajans, metal, kamień, drewno itp. Toczenie różnych przedmiotów po podłodze/ np. piłki, kasztana, kamienia/, rozpoznawanie odgłosu przez dzieci.
3.Rozpoznawanie różnych przedmiotów w zamkniętym pudełku po wydawanym odgłosie – groch, kamyki, gwoździe, cukier, kasza itp. 4.Szukanie ukrytego zegarka, radia, dzwoniącego budzika.
5.Rozróżnianie i naśladowanie głosów zwierząt: kota, psa, krowy, kury, koguta, kaczki, gęsi itp.
6.Rozróżnianie odgłosów pojazdów: samochodu, pociągu, motoru, traktora itp.
7.Rozpoznawanie po dźwięku różnych urządzeń domowych, np. odkurzacz, mikser, suszarka, pralka itp

ćwiczenia słuchowe- dzieci starsze

1.Wyróżnianie wyrazów w zdaniu. (stawiamy tyle klocków, rysujemy tyle kółeczek, klaszczemy tyle razy ile słów słyszy dziecko w wypowiadanym zdaniu).
2.Wydzielanie sylab w wyrazach poprzez wystukiwanie sylab, wyklaskiwanie, badanie ile razy opadnie żuchwa / na ręce/ przy wybrzmiewanie sylab.
3.Dzielenie na sylaby imion dzieci / na początku łatwych/.
4.Wyszukiwanie imion dwu- i trzysylabowych.
5.Wyszukiwanie słów z podaną sylabą.

ćwiczenia oddechowe

1.Dmuchanie na płomieńświecy.
2.Dmuchanie na piłeczkę pingpongową, wyścigi piłeczek.
3.Dmuchanie na kulkę z waty, na wiatraczek.
4.Chłodzenie „ gorącej zupy" – dmuchanie ciągłym strumieniem.
5.Chuchanie na zmarznięte ręce.
6.Nadmuchiwanie balonika.
7.Naśladowanie syreny – „ eu-eu- eu", „ au-au-au" – na jednym wydechu.
8.Dmuchanie na piórko, aby nie spadło.
9.Liczenie na jednym wydechu.
10.Powtarzanie zdań szeptem.

ćwiczenia warg

1. *Oddalanie od siebie kącików ust – wymawianie „ iii".*
2. *Zbliżanie do siebie kącików ust – wymawianie „ uuu".*
3. *Naprzemienne wymawianie „ i – u".*
4. *Cmokanie.*
5. *Parskanie / wprawianie warg w drganie/.*
6. *Masaż warg zębami (górnymi dolnej wargi i odwrotnie).*
7. *Wymowa samogłosek w parach: a-i, a-u, i-a, u-o, o-i, u-i, a-o, e-o itp.*
8. *Wysuwanie warg w „ ryjek", cofanie w „ uśmiech".*

ćwiczenia języka

1.„ Głaskanie podniebienia" czubkiem języka, jama ustna szeroko otwarta.
2.Dotykanie językiem do nosa, do brody, w stronę ucha lewego i prawego.
3.Oblizywanie dolnej i górnej wargi przy ustach szeroko otwartych/krążenie językiem/.
4.Wysuwanie języka w przód i cofanie w głąb jamy ustnej. Kląskanie językiem.
5.Dotykanie czubkiem języka na zmianę do górnych i dolnych zębów, przy maksymalnym otwarciu ust/żuchwa opuszczona/.
6.Język lekko wysunięty opiera się na wardze dolnej i przyjmuje na przemian kształt „łopaty" i „grota". 7.Ruchy koliste języka w prawo i w lewo na zewnątrz jamy ustnej.
8.Oblizywanie zębów po wewnętrznej i zewnętrznej powierzchni dziąseł pod wargami. Usta zamknięte.

ćwiczenia policzków

1.Nadymanie policzków – „ gruby miś".
2.Wciąganie policzków – „ chudy zajączek"
3.Nabieranie powietrza w usta i zatrzymanie w jamie ustnej, krążenie tym powietrzem, powolne wypuszczanie powietrza.
4.Naprzemiennie „ gruby miś" – „ chudy zajączek".
5.Nabieranie powietrza w usta, przesuwanie powietrza z jednego policzka do drugiego na zmianę.